

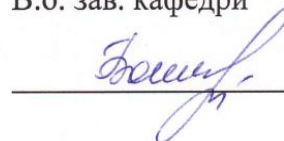
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри економіки

Протокол № 2 від "03.09" 2018 р.

В.о. зав. кафедри

Ю.Г. Бочарова

РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
«РИЗИКОЛОГІЯ ТА ЕКОНОМІКА ЗМІН»

Ступінь: магістр

Кількість кредитів ECTS 5

Розробник: Зиза О.О.
доцент кафедри економіки,
к.е.н.

2018 – 2019 навчальний рік

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова (для студентів спеціальності "назва спеціальності") / вибіркова дисципліна	Обов'язкова для студентів спеціальності 051«Економіка»
Семестр (осінній / весняний)	весняний
Кількість кредитів	5
Загальна кількість годин	150
Кількість модулів	2
Лекції, годин	26
Практичні / семінарські, годин	34
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	90
Тижневих годин для денної форми навчання:	
аудиторних	3,5
самостійної роботи студента	5,3
Вид контролю	екзамен

2. Програма дисципліни

Ціль – формування у студентів теоретичних спеціальних знань та практичних навичок щодо виявлення, аналізу, оцінювання та управління ризиками і психології раціонального функціонування у економіці змін.

Завдання: навчити приймати рішення в умовах невизначеності та ризику на різних рівнях розвитку економічної системи - макроекономіка, мезоекономіка, мікроекономіка.

Предмет: принципи та методи прийняття рішень в умовах ризику та економіки змін.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

- 1.Економічна сутність ризику та ризикологія
- 2.Еволюція теоретичних підходів до визначення та дослідження ризику
- 3.Теорія корисності та ризику
- 4.Управління ризиками; теорія ігор
- 5.Управління ризиками: психологічні аспекти прийняття рішень
- 6.Управління ризиками у різних сферах економічної діяльності
- 7.Економічна зміна у еволюції економічної теорії
- 8.Інституційні зміни у еволюції економічних систем
- 9.Економіка змін – суть, визначення, перспектива розвитку
- 10.Ризики та економіка змін

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				
	усього	у тому числі			
		лекц.	пр./сем.	лаб.	СРС
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Ризикологія: сутність, структура та застосування					
Тема 1. Економічна сутність ризику та ризикологія регулювання економіки	14	2	2		10
Тема 2. Еволюція теоретичних підходів до визначення та дослідження ризику	16	2	4		10
Тема 3. Ризик та теорія корисності	15	2	4		9
Тема 4. Управління ризиками: теорія ігор	15	3	4		8
Тема 5. Управління ризиками: психологічні аспекти прийняття рішень	14	2	4		8
Тема 6. Управління ризиками у різних сферах економічної діяльності	15	3	4		8
Разом за змістовим модулем 1	89	14	22	-	53
Змістовий модуль 2. Економіка змін					
Тема 7. Економічна зміна у еволюції економічної теорії	15	3	3		9
Тема 8. Інституційні зміни у еволюції економічних систем	15	3	3		9
Тема 9. Економіка змін – суть, визначення, перспектива розвитку	15	3	3		9
Тема 10. Ризики та економіка змін	16	3	3		10
Разом за змістовим модулем 2	61	12	12	-	37
Усього годин	150	26	34	-	90

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема семінарського заняття	Кількість годин
1	Семінар – розгорнута бесіда Економічна сутність ризику та ризикологія регулювання економіки	2
2	Семінар – дискусія Еволюція теоретичних підходів до визначення та дослідження ризику	4
3	Семінар – розв’язування практичних задач Ризик та теорія корисності	4
4	Семінар – розв’язування практичних задач Управління ризиками: теорія ігор	4
5	Семінар – розв’язування практичних задач Управління ризиками: психологічні аспекти прийняття рішень	4
6	Семінар – розв’язування практичних задач Управління ризиками у різних сферах економічної діяльності	4
7	Практичне заняття Економічна зміна у еволюції економічної теорії	3
8	Семінар – дискусія Інституційні зміни у еволюції економічних систем	3
9	Семінар – розгорнута бесіда Економіка змін – суть, визначення, перспектива розвитку	3
10	Семінар – дискусія Ризики та економіка змін	3
Всього		34

5. Індивідуальні завдання

1. Огляд періодичної і монографічної наукової літератури.
2. Підготовка рефератів, доповідей за обраною темою.
3. Добір статистичної інформації за результатами торгів акціями та складання на її підставі таблиць та графіків.
4. Підготовка тез доповідей з метою виступу на університетських, всеукраїнських та міжнародних семінарах та конференціях.

6. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Вид та тема семінарських занять	Кількість годин самостійно і роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Змістовий модуль 1. Економіка інновацій: сутність, властивості інноваційної діяльності			
Семінар – розгорнута бесіда Тема 1. Економічна сутність ризику та ризикологія регулювання економіки	10	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: 1. Поняття невизначеності 2. Поняття ризику 3. Ризикологія наука про ризики Джерела [1-8]. 2. Підготовка до експрес-опитування та понятійного диктанту. 3. Підготовка до поточного тестування.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, понятійний диктант
Семінар – дискусія Тема 2. Еволюція теоретичних підходів до визначення та дослідження ризику	10	1.Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: 1. Зародження явища та визначення поняття ризик в історичному розвитку суспільства. 2. Наукові підходи до визначення та дослідження поняття ризик. 3. Сучасні підходи до визначення та дослідження ризику. Джерела [1-8]. 2. Підготовка до експрес-опитування та понятійного диктанту. 3. Підготовка до поточного тестування.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, понятійний диктант
Семінар – розв’язування практичних задач Тема 3. Ризик та теорія корисності	9	1.Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: 1. Концепція корисності 2. Корисність за Нейманом. Сподівана корисність. 3. Різні схильності до ризику та корисність 4. Криві байдужості Джерела [1-8]. 2. Підготовка до поточного тестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень
Семінар – розв’язування практичних задач Тема 4. Управління ризиками: теорія ігор	8	1.Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: 1. Теорія ігор – визначення, основні поняття. 2. Стратегічні ігри (позиційні ігри). 3. Статистичні ігри (ігри з природою). Джерела [1-8]. 2. Підготовка до поточного тестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень
Семінар – розв’язування практичних задач Тема 5. Управління ризиками: психологічні аспекти прийняття рішень	8	1.Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: 1. Психологічний механізм прийняття рішень та етапи його розвитку 2. Теоретичні підходи до психології прийняття рішень в умовах ризику Джерела [1-8]. 2. Підготовка до поточного тестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, виконання практичних завдань
Семінар – розв’язування практичних задач Тема 6. Управління ризиками у різних сферах економічної діяльності	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: 1. Управління ризиками у виробництві 2. Управління фінансовими ризиками. 3. Управління ризиками у торгівлі. 4. Управління ризиками у зовнішньоекономічній діяльності Джерела [1-8].	Тестування, виконання практичних завдань

		2. Підготовка до поточного тестування. 3. Підготовка до опитування.	
Разом змістовий модуль 1	53		
Змістовий модуль 2. Інноваційна політика			
Семінар – розгорнута бесіда Тема 7. Економічна зміна у еволюції економічної теорії	9	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: 1. Зміна: сутність поняття, види. 2. Зміна у еволюції економічної теорії. Джерела [1-8]. 2. Підготовка до експрес-опитування. 3. Підготовка до поточного тестування.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування
Семінар – дискусія Тема 8. Інституційні зміни у еволюції економічних систем	9	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: 1. Поняття інституту та інституційних змін 2. Інституційні зміни у еволюції економічних систем Джерела [1-8]. 2. Підготовка до експрес-опитування. 3. Підготовка до поточного тестування.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування
Семінар – розгорнута бесіда Тема 9. Економіка змін – суть, визначення, перспектива розвитку	9	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: 1. Економіка змін – суть та визначення 2. Економіка змін та трансформаційна економіка 3. Перспектива розвитку економіки змін Джерела [1-8]. 2. Підготовка до експрес-опитування. 3. Підготовка до поточного тестування.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування
Семінар – дискусія Тема 10. Ризики та економіка змін	10	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: 1. Ризики економіки змін. 2. Суспільство ризику як модифікація сучасного суспільства. Джерела [1-8]. 2. Підготовка до експрес-опитування. 3. Підготовка до поточного тестування.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування
Разом змістовий модуль 2	37		
Разом	90		

7. Матриця зв'язку між дисципліною/ змістовим модулем, результатами навчання та компетентностями

Результати навчання	Компетентності											
	Загальні					Предметно-спеціальні						
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	6	
Знання інструментарію та методології виявлення, аналізу та прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності і ризику							+					
Знання особливостей діяльності в економіці змін як окремої форми функціонування сучасної економічної системи								+				
Знання джерел виникнення економічного ризику та класифікації видів ризику, що впливають на прийняття управлінського рішення з функціонування певного економічного суб'єкта							+					
Вміння управляти ризиками у різних сферах економічної діяльності										+		
Вміння реалізувати психологічні прийоми прийняття рішень щодо управління ризиком							+					
Вміння визначити і проаналізувати розвиток економіки змін як у загальному, так і з точки зору ризикованості, розробляти та обґрунтовувати управлінські рішення щодо забезпечення ефективності суспільного розвитку				+								
Вміння кількісно оцінити ризик за допомогою економіко-математичних методів загального характеру							+					
Здатність до врахування ризикованості при прийнятті рішень в умовах економіки змін					+							
Вміння застосовувати різноманітні методи моделювання та вимірювання ризику у процесі прийняття рішень в межах різних економічних ситуацій; здатність оцінювати ефективність діяльності економічних суб'єктів в умовах економіки змін								+				

8. Методи викладання

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота (підготовка презентацій, рефератів, самостійно опрацювання додаткових питань за наведеним переліком літератури).

9. Методи оцінювання

Екзамен.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються у випадку проведення екзамену: впродовж семестру (50 балів) та при проведенні підсумкового контролю - екзамену (50 балів).

Оцінювання студентів протягом семестру

№ теми практичного заняття	Вид роботи/бали					
	Тестові завдання	Ситуаційні завдання	Обговорення теоретичних питань теми	Індивідуальне завдання	ПМК	Сума балів
Змістовий модуль 1						
Тема 1	-	-	2	-	-	2
Тема 2	2	-	-	-	-	2
Тема 3	2	2	-	-	-	4
Тема 4	2	2	2	-	-	6
Тема 5	2	2	2	-	-	6
Тема 6	-	2	2	-	4	8
Разом змістовий модуль 1	8	8	8		4	28
Змістовий модуль 2						
Тема 7	-	2	2	-	-	4
Тема 8	-	2	2	-	-	4
Тема 9	2	2	2	-	-	6
Тема 10	2	-	2	-	4	8
Разом змістовий модуль 2	4	6	8		4	22
Разом	12	14	16		8	50

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів,

отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	

11. Методичне забезпечення

1. Електронний конспект лекцій.
2. Методичні вказівки з вивчення дисципліни.
3. Індивідуальні завдання.
4. Навчальна та наукова література, нормативні документи.

12. Рекомендована література

Основна

1. Вітлінський В. В. Ризикологія в економіці та підприємстві: монографія /В. В. Вітлінський, Г. І. Великоіваненко. – К.: КНЕУ, 2004. – 480 с.
2. Економічний ризик: методи оцінки та управління: навч. посіб. /Т. А. Васильєва, С. В. Леонов, Я. М. Кривич та ін.; під заг. ред. Т. А. Васильєвої, Я. М. Кривич. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. – 208 с.
3. Костриченко В. М. Економічний ризик та методи його вимірювання: конспект лекцій /В. М. Костриченко, Ю. В. Красовська, В. Р. Красовський. – Рівне: НУВГП, 2003. – 54 с.
4. Чухно А. А. Сучасні економічні теорії: [підруч.] /А.А. Чухно, П. І. Юхименко, П. М. Леоненко. – К.: Знання, 2007. – 878 с.
5. Журавлева Г. П. XXI век: экономика перемен, идеи, задачи и институциональный вакуум в экономической науке /Г. П. Журавлева, Н. В. Манохина //Вестник ТГУ. – 2013. – №7 (123). – С. 16-23.
6. Менкью Н. Принципы экономикс. Учебник XXI столетия /Н. Менкью. – СПб: Питер Ком, 1999. – 784 с.
7. Селигмен Б. Основные течения современной экономической мысли: пер. с англ. /Б. Селигмен. – М.: Прогресс, 1968. – 600 с.

Допоміжна

8. Клейнер А. Танец перемен: Новые проблемы самообучающихся организаций /А. Клейнер и др. – М.: Олимп-Бизнес, 2012. – 624 с.
9. Нейман Дж. Теория игр и экономическое поведение /Дж. Нейман, О. Моргенштерн. – М.: Наука, 1970. – 983 с.
10. Норт Д. Институції, інституційні зміни та функціонування економіки: пер. с англ. /Д. Норт. – К.: Основи, 2000. – 198 с.
11. Найт Ф. Риск, неопределенность и прибыль /Ф. Найт. – М.: Изд-во «Дело», 2003. – 360 с.
12. 5. Lazaryshyna I. Economic Analysis Internal and External Risks from the Positions of the Theories of the Market Economy /I. Lazaryshyna, O. Zyza //ANNALES Universitatis Curie-Sklodowska, SECTIO H. – 2013. – Lublin-Polonia. – VOL. XLVII, 4. – pp. 79-85
13. Клейнер А. Танец перемен: Новые проблемы самообучающихся организаций /А. Клейнер и др. – М.: Олимп-Бизнес, 2012. – 624 с.

14. Нейман Дж. Теория игр и экономическое поведение / Дж. Нейман, О. Моргенштерн. – М.: Наука, 1970. – 983 с.

Інформаційні ресурси

15. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
16. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
17. Офіційний сайт Міністерства економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
18. Офіційний сайт Міністерства праці та соціальної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minpraci.gov.ua>
19. Офіційний сайт Державної податкової служби [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sta.gov.ua>
20. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
21. Офіційний сайт програми SBIR [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sbir.gov/past-awards?program=SBIR>